

Andrzej Wiśniewski

"Problemy metodologiczne nauki
prawa", K. Opałek, Warszawa 1962 :
[recenzja]

Palestra 6/9(57), 72-73

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW PRAWNICZYCH

S. G a r l i c k i, M. P i e k a r s k i, A. S t e l m a c h o w s k i:
Odpowiedzialność cywilna za niedobory (manka). Wyd. Prawn., Warszawa 1962,
str. 256.

Normy kształtujące odpowiedzialność cywilną pracowników nie zostały dotychczas należycie rozbudowane w obowiązujących przepisach naszego prawa. Liczne projekty ustawodawcze, które zmierzały do uregulowania tego zagadnienia, nie otrzymały formy aktu ustawowego, obowiązujące zaś przepisy dotyczą tylko fragmentarycznie niektóre wąskie grupy pracownicze. Jednocześnie problematyka odpowiedzialności ogólnego zagadnienia odpowiedzialności pracowników albo obejmującej działalności cywilnej za niedobory nastęrcza wiele trudności. W tym stanie rzeczy, przy rozwiązywaniu tych trudności, szczególnego znaczenia nabrały akty normatywne niższego rzędu (zarządzenia ministrów, instrukcje itp.) oraz orzecznictwo sądowe, zwłaszcza orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Powstała więc — czytamy w omawianej książce — sytuacja zbliżona do tej, jaka istnieje na gruncie ustawodawstwa anglosaskiego, gdzie procedury sądowe są ważnym źródłem prawa i odgrywają wielką rolę w jego rozwoju. Dla prawnika wykształconego na systemie kontynentalnym, przyzwyczajonego do regulowania zasadniczych zagadnień prawnych w drodze ustawy, nie jest rzeczą łatwą zapoznanie się z tymi rozproszonymi źródłami, tym bardziej że zarówno stan prawny, jak i poglądy orzecznictwa ulegały zmianom.

Autorzy książki podjęli więc niewdzięczny trud usystematyzowania i przystępnego przedstawienia zasad odpowiedzialności cywilnej za niedobory, starając się dać czytelnikowi opracowanie, które byłoby pomocą przy rozwiązywaniu tych trudnych kwestii. Omówili więc w poszczególnych rozdziałach książki charakter odpowiedzialności cywilnej za niedobory, odpowiedzialność wynikającą ze stosunku pracy (umowną), odpowiedzialność za czyny niedozwolone, zbieg podstaw odpowiedzialności, odpowiedzialność za manko dwóch lub więcej osób, współodpowiedzialność majątkową pracowników za niedobory na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1959 r., realizację zasad odpowiedzialności za manko pracowników uspołecznionych zakładów handlowych, okoliczności zmniejszające albo wyłączające odpowiedzialność za manko, znaczenie inwentaryzacji i opinii biegłych w sprawach mankowych, stosunek manka do superaty oraz do ubytków nadzwyczajnych i naturalnych, wysokość odszkodowania, uznanie długu, ugode, dochodzenie z wekslu pokrycia manka, poręczenie, wpływ sprawy karnej o manko na obowiązek pokrycia niedoboru, przedawnienie i prekluzję oraz odpowiedzialność za manko w punktach sprzedaży drobnodetalicznej.

Autorzy, powiązując wyjaśnianie licznych wyłaniających się w pracy kwestii z ogólnymi zasadami prawa, zwracają szczególną uwagę na istniejące tendencje judykatury Sądu Najwyższego oraz na konieczność wzmożenia ochrony mienia społecznego.

K. O p a ł e k: *Problemy metodologiczne nauki prawa*. PWN. Warszawa 1962, s. 368.

Teoria państwa i prawa w swym obecnym kształcie niezbyt wiele ma do zaoferowania praktyce i prawoznawstwu, co oczywiście nie znaczy, by nic w ogóle nie dawała. Tem stan rzeczy budzi jednak uzasadniony niepokój przedstawicieli

tej dyscypliny, którzy starają się określić problemy badawcze teorii państwa i prawa w taki sposób, aby wyniki tych badań mogły być przydatne dla poszczególnych gałęzi nauki prawa, a jednocześnie zachowały swój odrębny charakter.

Tym właśnie generalnym zadaniom nauki prawa, a w szczególności teorii prawa poświęcona jest omawiana książka, która w myśl założeń autora powinna zapoczątkować szeroką dyskusję na temat zagadnień metodologicznych w nauce prawa.

Książka składa się z dwu części. Część pierwsza zatytułowana „Płaszczyzny prawa i jego badania” zawiera rozważania o wartości jurysprudencji jako nauki, o metodach i kierunkach badań jurysprudencji w świetle krytycznej analizy burżuazyjnej teorii prawa i o związkach różnych aspektów prawa.

W części drugiej zatytułowanej „System prawa i system nauk prawnych” autor omawia system prawa, system podziału nauk prawnych, daje krytykę ogólnej teorii państwa i prawa, porównuje filozofię prawa, jurysprudencję analityczną i teorię prawa. Ostatni dział książki poświęcony jest problematyce historii doktryn politycznych.

W. Czachórski: *Zarys prawa zobowiązań. Część ogólna*. PWN. Warszawa 1962, s. 360.

Dni naszego kodeksu zobowiązań z 1933 r. są już policzone. Nie zmniejszy to oczywiście znaczenia prawa zobowiązaniowego, które w ramach całości systemu prawa cywilnego majątkowego wynika z roli, jaka przypada w życiu codziennym stosunkom wymiany dóbr i usług między podmiotami prawa cywilnego. Społeczne formy korzystania z dóbr majątkowych, w których wymiana dóbr i usług odgrywa tak istotną rolę, wymagają ochrony prawnej, która pośrednio może przyczynić się do efektywności samej wymiany. Rola instytucji prawa zobowiązań w tej dziedzinie stale wzrasta, gdyż celem tego prawa jest to, aby w miarę możliwości każda szkoda poniesiona bez należytego usprawiedliwienia a zmniejszająca majątek jednostki czy też organizacji społecznej została naprawiona, aby każde nie usprawiedliwione przesunięcie majątkowe nie było obojętne z punktu widzenia cywilnoprawnego.

Toteż jedną z projektowanych ksiąg przyszłego kodeksu cywilnego PRL jest księga o zobowiązaniach. Obejmuje ona materie podstawowych instytucji i zasad prawa obligacyjnego przy uwzględnieniu istniejących stosunków ekonomiki i jej przyszłego rozwoju.

Książka prof. W. Czachórskiego ma charakter podręcznikowy, zmierza więc do przedstawienia instytucji części ogólnej prawa zobowiązań w sposób zwięzły. Jak czytamy we wstępie autorskim, u podstaw opracowania leżały dwa założenia: po pierwsze — dążenie do przedstawienia ogólnej teorii zobowiązań zarówno dla stosunków obrotu uspołecznionego, jak i nie uspołecznionego w obecnym stadium ich rozwoju; po drugie — dążenie do stworzenia pomostu między materiałem normatywnym *legis latae* a materiałem normatywnym, który stanie się w niedługim czasie prawem obowiązującym na podstawie projektu kodeksu cywilnego PRL w redakcji z r. 1961.

Dla zrealizowania tych niełatwych założeń autor przyjął układ materiału części ogólnej zobowiązań według schematu odpowiadającego projektowi kodeksu cywilnego. Spowodowało to m.i. przerzucenie problematyki zobowiązań powstających z bezpodstawnego wzbogacenia i z czynów niedozwolonych do aneksu.